

ARBEJDERBEVÆGELSENS ERHVERVSRÅD

Det Økonomiske Råds rapport - juni 2010

AEs kommentarer til DØRs forårsrapport

- 1 Konjunkturvurdering og økonomisk politik
- 5 Mellemløst fremskrivning og langsigtet holdbarhed

AE's kommentarer til Vismandsrapport juni 2010

Notatet kommenterer på Vismændenes (DØRs) diskussionsoplæg til mødet i Det Økonomiske Råd den 3. juni 2010.

Kontakt

Økonomiprofessor og formand for AE

Per Kongshøj Madsen

Tel: 22 43 10 77

Direktør

Lars Andersen

Tel: 40 25 18 34

Kapitel I: Konjunkturvurdering og Økonomisk politik

Prognose

Vismændenes prognose tegner et billede af dansk økonomi i fremgang, uden at man kan tale om noget egentligt opsving. BNP vokser i 2010 pænt med 1,7 pct., til næste år får vi til gengæld kun en vækst på 1,1 pct., mens der i 2012 igen er en BNP-vækst på 1,7 pct. Vækstprofilen skal ifølge Vismændene bl.a. ses i lyset af, at landene i EU - herunder Danmark - som følge af de aktuelt store offentlige underskud vil føre en stram finanspolitik de kommende år.

Arbejdsmarkedet retter sig kun langsomt i prognoseperioden. Det skyldes ikke mindst den hårde finanspolitiske opstramning fra 2011 og frem. Vendingen på arbejdsmarkedet indtræffer i løbet af 2011, hvor arbejdsløsheden ventes at toppe på ca. 150.000. Vendingen på arbejdsmarkedet bliver dog svag. Den private beskæftigelse ventes kun at stige med ca. 10.000 personer fra 2011 til 2012. Selvom Vismændene har nedjusteret deres forventning til arbejdsløsheden, er beskæftigelsen ikke revideret i samme positive retning - tværtimod. Samlet sættes næsten hele den private beskæftigelsesfremgang siden 2004 over styr igen.

Den offentlige saldo er negativ gennem hele prognoseforløbet. Dog mener Vismændene, at konvergens-kriteriet om et maksimalt offentligt underskud på 3 pct. af BNP igen er opfyldt i 2012.

AE er overordnet enig i Vismændenes vurdering af, at opsvinget er i gang, men også at der for perioden 2010-2012 bliver tale om et forkølet opsving. Der er fortsat stor usikkerhed omkring de økonomiske udsigter ikke mindst i lyset af de store finanspolitiske stramminger, der lægges op til i Danmark og i mange af vores vigtigste samhandelslande de kommende år.

De foreløbige nationalregnskabstal for 1. kvartal 2010 (offentliggjort 31. maj 2010) viste en økonomisk vækst på 0,6 pct. sammenlignet med 4. kvartal 2009. En realisering af DØR's vækstske for hele 2010 på 1,7 pct. kræver en gennemsnitlig vækstrate i hvert af de sidste tre kvartaler af 2010 på $\frac{3}{4}$ pct., svarende til en årsvækstrate på 3 pct. Så ikke alene skal vækstraten fra 1. kvartal 2010 fastholdes, den skal også tage til i styrke på et højt niveau.

Med fortsat stor overkapacitet i de danske virksomheder og et underdrejet boligmarked kan det blive svært at realisere så høj vækst den resterende del af 2010. På den anden side indikerer nationalregnskabet, at nedturen på arbejdsmarkedet kan være aftagende allerede nu. Det forhold kan være med til

at understøtte en fortsat pæn fremgang i dansk økonomi. Om vendingen på arbejdsmarkedet er ved at indtræde nu er højst usikkert. Vismændene forventer det ikke. Men er det en realitet, må vi i lyset af de seneste tre års store produktivetsfald forvente en behersket fremgang på arbejdsmarkedet, hvis den tabte produktivitet skal indhentes.

Økonomisk politik

Vismændene anbefaler, at man strammer finanspolitikken op i 2011 for at få bugt med underskuddet på den offentlige saldo. Vismændene anfører dog, at konjunktursituationen isoleret set taler for en fortsat lempelig finanspolitik (side 126). Selvom opsvinget tegner relativt moderat og langt fra robust, strammer Vismændene således deres anbefalinger til finanspolitikken sammenlignet med efterårsrapporten.

Alene med udgangspunkt i Vismændenes "tommelfingerregel" for tilrettelæggelse af finanspolitikken, som blev præsenteret i foråret 2007, er det svært at forstå den strammere kurs. Ifølge "reglen" tilsiger et negativt outputgab på 1 pct. en finanspolitik lempelse på $+1/4$ pct.enheder målt på finanseffekten. Vismændenes vurdering af outputgabets på minus 4 pct. i 2011 tilsiger således en finanspolitisk stimulans på plus 1 pct.enhed af BNP. Selvom outputgabets er nedjusteret siden efterårsprognosen, tilsiger reglen stort set samme finanspolitik som i efterårsprognosen. Det viser tabel 1.

Tabel 1. Tilrettelæggelse af finanspolitikken

	Output gab		Finanseffekt tommelfingerregel		Vurderet Finanseffekt	
	Efterår 2009	Forår 2010	Efterår 2009	Forår 2010	Efterår 2009	Forår 2010
2008	0,9	1,0	-0,2	-0,3	0,2	-0,3
2009	-4,8	-5,1	1,2	1,3	1,1	1,4
2010	-4,8	-4,2	1,2	1,1	0,5	0,7
2011	-4,5	-3,9	1,1	1,0	0,0	-0,6 (-0,75 ¹⁾)
2012	-3,5	-2,9	0,9	0,7	-0,2	-0,2

1) DØR vurderer finanseffekten til 0,6 pct. som følge af nulvækst og udviklingen i de offentlige investeringer. Med de ekstra elementer der indgår i genopretningsplanen tilgår en yderligere stramning på ca. 0,15 pct.

Anm: Outputgab er aflæst fra figurerne.

Kilde: AE på baggrund af DØR diverse rapporter.

På trods af dette mener Vismændene i forårsrapporten 2010, at en finanseffekt på *minus* 0,6 pct. (0,75 hvis man indregner hele genopretningspakken) er i orden. I efterårsprognosen skønnede man en neutral finanseffekt, men havde en anbefaling på ekstra 10 mia. kr. både 2010 og 2011 i offentlige investeringer svarende til en positiv finanseffekt på knap $1/2$ i 2011.

I lyset af de revisioner, der er foretaget af de økonomiske udsigter, virker det derfor som en meget kraftig revurdering af anbefalingerne til finanspolitikken. Renses BNP-tallene for årene 2010-2012 simpelt for den af DØRs vurderede finanseffekt i de enkelte år, vurderes det underliggende vækstbillede stort set identisk nu som i efteråret. Samtidig må man konstatere, at finanseffekten i årene 2008 til 2010 ligger nogenlunde i tråd med det som "tommelfingerreglen" anbefaler.

Med en finanspolitisk lempelse ud fra "tommelfingerreglen" i 2011 på ca. 1 pct. af BNP, virker selv en neutral finanspolitik (finanseffekt på nul), som AE anbefaler, i 2011 som forsigtig. Vismændene går dog endnu videre og bifalder den største finanspolitiske stramning, der er set siden "kartoffelkuren" i 1986. Forskellen mellem dengang og nu er, at vi (følge Vismændenes egen opgørelse) i 1986 gang havde et positivt outputgab på ca. 5 pct., mens vi i 2011 har et negativ outputgab på ca. 4 pct.

AE noterer sig, at Vismændene mener, at konjunktursituationen tilsiger, at man ikke bør stramme finanspolitikken i 2011 (side 125). AE anerkender behovet for konsolidering af de offentlige finanser, men mener man bør vente til der er kommet ordentlig gang i væksten, og vi har set en tydelig vending på arbejdsmarkedet. En så stor opstramning af finanspolitikken, som der er lagt op til i 2011, risikerer at skade opsvinget.

At Vismændene trods konjunktursituationen alligevel anbefaler at stramme finanspolitikken i 2011 skyldes behovet for at sikre en troværdig udvikling på de offentlige finanser på kort og mellemlang sigt herunder ikke mindst tilsyneladende to forhold. For det første at en relativ stor del af den finanspolitiske lempelse er sket gennem et løft i det offentlige forbrug. For det andet at der ikke gennemføres reformer, der øger arbejdsudbuddet og derigennem styrker den langsigtede finanspolitiske holdbarhed.

AE anerkender, at regeringen ikke har kunnet styre det offentlige forbrug. Men at det offentlige forbrug, som andel af BNP er så højt skyldes hovedsageligt, at BNP er faldet, som følge af krisen, mere end det skyldes et stort overforbrug. AE anerkender også, at der er et holdbarhedsproblem, der kræver enten offentlige besparelser, øgede skatter (herunder afskaffelse af skattestoppet) eller reformer, der løfter arbejdsudbuddet. Reforme der dels øger arbejdstiden, dels sikrer, at 2015-uddannelsesmålene gennemføres, og som får de unge hurtigere gennem uddannelsessystemet, vil i modsætning til offentlige besparelser eller højere skatter ikke skade, men derimod forbedre den fremtidige vækst og velstand.

Et af de argumenter, der har været fremført for at stramme finanspolitikken allerede i 2011, har været, at de finansielle markeder vil straffe Danmark med højere renter, fordi gælden vil blive større til mulig skade for troværdigheden i finanspolitikken. Vismændenes beregninger af en neutral finanspolitik i 2011, dvs. situationen hvor der ikke strammes næste år, viser imidlertid, at effekten på den offentlige saldo er begrænset på kort sigt og stort set lig nul på længere sigt. Samtidig vurderes det ikke som sandsynligt, at en ændring af finanspolitikken i dette omfang vil have konsekvenser for de finansielle markeders vurdering af finanspolitikken troværdighed (side 128).

AE er enig med Vismændene i, at der skal langt mere markante ændringer til, før vi er i nærheden af at kunne tale om mistillid til den førte finanspolitik. Det danske finanspolitiske udgangspunkt er fortsat markant bedre end i stort set samtlige andre vestlige lande. Det må være den relative stilling, der er afgørende for en mulig mistillid med en risikopræmie på renten til følge, se f.eks. Adagna, Caselli og Lane (2007)¹

¹ Adagna, Caselli og Lane (2007): Fiscal Discipline and the Cost of Public Debt Service: Some Estimates for OECD Countries (The B.E. Journal of Macroeconomics).

Kapitel 2-4: Mellemløst fremskrivning og langsigtet holdbarhed

Troværdighed af finanspolitik

I forhold til den langsigtede udvikling i de offentlige finanser er en af de centrale pointer i rapporten, at finanspolitisk holdbarhed ikke er tilstrækkeligt til at sikre troværdighed om finanspolitikken. Der argumenteres for, at en troværdig finanspolitisk strategi samtidig skal sikre, at den offentlige saldo ikke i en længere årrække vil udvise store strukturelle underskud, med deraf følgende gældsopbygning. I Vismændenes illustration af et holdbart forløb er underskuddet på de offentlige finanser på mere end 3 pct. af BNP i alle årene fra 2030 til 2060.

AE er enig i, at holdbarhed af de offentlige finanser ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at finanspolitikken er troværdig – bl.a. over for de finansielle markeder. Der kan være reel risiko for, at lange perioder med store strukturelle budgetunderskud kan skabe mistillid til finanspolitikken og deraf følgende risiko for højere rente på den offentlige gæld.

I den forbindelse er det imidlertid værd at bemærke, at den offentlige sektor har et meget stort skjult aktiv i pensionskasser mv. i form af udskudte skatter, fordi pensionsindbetalinger er fradragsberettigede på indbetalingstidspunktet, men beskattes på udbetalingstidspunktet. Princippet om at opsparing beskattes på udbetalingstidspunktet – og ikke indbetalingstidspunktet – har stor betydning for saldoeffekten af pensionsopsparing, fordi beskatningen i gennemsnit foretages omkring 25-30 år efter indbetalingen.

Hvis øget synlighed af disse udskudte skatter er nødvendigt, for at de udskudte skatte fuldt ud indgår i finansmarkedernes vurdering af finanspolitikken troværdighed, kan et element til løsning af et eventuelt troværdighedsproblem være at ændre beskatningen af pensionsopsparing fra udbetalingstidspunktet til indbetalingstidspunktet. Det vil som udgangspunkt ikke påvirke holdbarheden, men vil indebære, at beskatningen af opsparing i gennemsnit rykkes 25-30 år frem. Man vil dermed formentlig helt eller delvist sikre, at der ikke vil være lange perioder med strukturelt underskud på mere end 3 pct. af BNP., fordi en del af de skatteindtægter der forventes i perioden 2060-2090 rykkes frem til perioden 2030-2060, hvor underskuddene er store.

Vismændene nævner selv (side 276), at en fremrykning af beskatningen af pensionsindkomst har været foreslået til at "løse" de aktuelle budgetproblemer, men nævner, at "En sådan ændring ville indebære en endnu større omfordeling fra fremtidige generationer til nuværende, fordi tanken netop er, at det kan erstatte finanspolitiske stramninger eller strukturændringer." Når AE peger på en fremrykket pensionsbeskatning som en teknisk mulighed, er det udelukkende i forhold til at mindske mulige fremtidige troværdighedsproblemer omkring finanspolitikken. Den positive (netto) saldoeffekt af en fremrykning af pensionsbeskatningen skal som udgangspunkt (i givet fald) bruges fuldt ud til konsolidering af de offentlige finanser, og ikke til at slække på kravene, der skal sikre holdbarhed af de offentlige finanser.

En fremrykket beskatning af pensionsopsparing kan efter AEs vurdering være et mere retfærdigt element til at sikre troværdighed om finanspolitikken end Vismændenes forslag om at køre med et overholdbart forløb. Vismændenes forslag indebærer, at der (holdbarhedsmæssigt) stilles unødvendigt store krav til de nulevende generationer til fordel for kommende generationer. Vismændenes model indebærer således, at vi "lægger en stor check i børneværelset".

Holdbarhed og uddannelse

I kapitlet om finanspolitisk holdbarhed har Vismændene et længere afsnit om sammenhængen mellem øget uddannelsesniveau og finanspolitik holdbarhed. I den langsigtede arbejdsstyrkefremskrivning er der f.eks. – som noget nyt – indregnet en effekt af, at befolkningens uddannelsesniveau øges i fremskrivningsperioden. På side 190 skriver DØRS:

”Konsekvenserne af denne ændring er, at arbejdsstyrken i fremskrivningen alt andet lige vil være mindre i perioden indtil 2037 (med en forskel på ca. 20.000 personer, hvor den er størst).... Efter 2037 er arbejdsstyrken permanent større end i en fremskrivning uden uddannelseseffekt. På lang sigt udgør denne forskel godt 40.000 personer.”

AE er enig i, at det er relevant at indregne en positiv effekt på arbejdsstyrken ved en stigning i befolkningens uddannelsesniveau. Mange analyser har dokumenteret, at uddannelse har en positiv effekt på erhvervsdeltagelsen efter afslutningen af uddannelsen. AE er imidlertid ikke enig i, at uddannelse isoleret set vil reducere arbejdsstyrken på kort sigt (frem til 2037) med op til 20.000 i grundforløbet og først bidrage positivt til arbejdsstyrken efter 2037. Udgangspunktet må være, at en stigning i befolkningens uddannelsesniveau vil bidrage positivt til ændringer i arbejdsstyrken i alle de fremtidige år, hvor uddannelsesniveaet øges i grundforløbet (dvs. i alle år fra nu til ca. 2070) og gradvist aftage indtil befolkningens uddannelsesniveau er stabiliseret.

I afsnittet om uddannelse og holdbarhed præsenterer Vismændene beregninger, der belyser den mulige effekt på den finanspolitiske holdbarhed ved en realisering af målene om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal tage en ungdomsuddannelse, og at 50 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Beregningerne viser, at den finanspolitiske holdbarhed forbedres med 0,9 pct. af BNP, hvis uddannelsesforskydninger slår fuldt ud igennem på erhvervsfrekvensen, mens holdbarheden forværres med 0,2 pct. af BNP, hvis uddannelse ikke påvirker erhvervsdeltagelsen efter endt uddannelse. I disse beregninger er det antaget, at de ekstra uddannelsessøgende ikke arbejder under uddannelsen. Hvis det antages, at de ekstra uddannelsessøgende arbejder i samme omfang, som studerende gør i dag, ligger holdbarhedseffekten i intervallet mellem minus 0,1 pct. af BNP og 1,0 pct. af BNP. DØRS fremhæver, at der er betydelig usikkerhed vedrørende effekten af uddannelse på erhvervsdeltagelse, og betragter ovennævnte effekter på holdbarheden som henholdsvis et underkants- og et overkantsskøn.

AE vil generelt gerne kvittere for analyserne om sammenhængen mellem uddannelse og holdbarhed. AE noterer sig, at Vismændenes beregninger viser, at det kun kræver en forholdsvis lille uddannelseseffekt på erhvervsfrekvenserne for at sikre, at uddannelsesinvesteringer kan bidrage svagt til at forbedre den finanspolitiske holdbarhed. Samtidig bemærkes at ovennævnte beregninger kun inddrager uddannelseseffekten på erhvervsfrekvensen.

Et højere uddannelsesniveau kan ligeledes have positive effekter på arbejdstid, helbred, træk på helbredsrelaterede ydelser, kriminalitet mv., som også kan påvirke de offentlige finanser positivt. Dertil kommer, at produktivtetsstigninger, der skyldes højere uddannelsesniveau ligeledes kan bidrage til en forbedring af holdbarheden – bl.a. afhængigt af gennemslaget på satsreguleringen samt hvor stor en andel af de ekstra nyuddan-

nede, der bliver ansat i den offentlige sektor. AE er enige med Vismændene i, at det er vanskeligt empirisk at fastslå størrelsen af uddannelseseffekten med sikkerhed, men AEs vurdering er, at effekten er svagt positiv svarende til 0,15 pct af BNP, svarende til +2½ mia. kr.

Finansministeriet vurderer, at det at nå uddannelsesmålene er en dårlig forretning og svækker holdbarheden med 0,15 pct. af BNP (2½ mia. kr.). AE siger således ikke, at det at nå uddannelsesmålene løser holdbarhedsudfordringen, men blot at effekten er svagt positiv. Det er helt centralt, om uddannelse er en god eller dårlig forretning for de offentlige kasser.

Vismændenes holdbarhedsindikator er måske for pessimistisk

Vismændene angiver, at finanspolitikken er uholdbar svarende til 1,4 pct. af BNP, svarende til 25 mia. kr. Det er på linje med Finansministeriets opgørelse i Konvergensprogram 2009 på 1,3 pct. af BNP svarende til 23 mia. kr.

I den anledning skal der kvitteres for, at Vismændene nu har valgt at medregne sund aldring, dvs. det forhold at længere levetid afspejler en generelt bedre helbredstilstand og derved, at udgifter til sundhed og pleje følger folks restlevetid og ikke alder. Denne antagelse har alene forbedret Vismændenes holdbarhedsindikator med 1,7 pct. af BNP.

Vismændene afviger dog fra en typisk Finansministeriel vurdering på fire punkter, som samlet set betyder, at Vismændenes holdbarhedsindikator ender i et overholdbart forløb på 2 pct. af BNP, når der korrigeres for:

1. Regeringens og Dansk Folkepartis aftale om Genopretningspakken, der er vedtaget efter Formandskabet havde afsluttet redaktionen, som isoleret forbedrer den finanspolitiske holdbarhed med 0,6 pct. af BNP. (Denne pakke var heller ikke indregnet i Finansministeriets -1,3 pct. af BNP)
2. Vismændene forudsætter, at skattestoppet fortsætter til 2100, mens Finansministeriet kun indregner skattestoppet til 2019. Anvendes Finansministeriets antagelse forbedres Vismændenes holdbarhed isoleret set med ca. 0,9 pct. af BNP, svarende til 15 mia. kr. AE vil dog kvittere for, at Vismændene på denne måde synliggør prisen for skattestoppet, der er en dyr fornøjelse, og som AE også ønsker afskaffet.
3. Vismændene forudsætter, at de offentlige investeringer fra 2020 tilpasser sig, så forholdet mellem offentligt kapitalapparat og offentlig produktion (det offentlige K/Y-forhold) er konstant. Det bevirker, at de offentlige investeringer ligger på omtrent 2,3-2,4 pct. af BNP. I Finansministeriets fremskrivninger er de offentlige investeringer forholdsvis konstant på 1,8-1,9 pct. af BNP, svarende til det historiske gennemsnit gennem 25 år. Anvendes Finansministeriets antagelse, forbedres Vismændenes holdbarhed isoleret set med ca. ca. 0,4 pct. af BNP.
4. Vismændene skriver på side 145, at "For perioden 2016-20 (dvs. efter 2015-planen) er det ligeledes valgt at anvende samme realvækstrater i det offentlige forbrug, som er den bereg-

ningstekniske antagelse i konvergensprogrammet". Men da Vismændene anvender en varigt lavere produktivitetsvækst, er det ikke sammenhængende med at benytte Finansministeriets realvækstrater, særligt ikke i perioden 2016-20, da de netop er bestemt af produktivitetsvæksten. Alene denne antagelse bevirker, at Vismændenes offentlige forbrugsandel i 2020 er 1½ af BNP højere end i Finansministeriets konvergensprogram 2009 og svækker dermed umiddelbart holdbarheden med ca. 1½ pct. af BNP ifølge side 166.

Vismændenes holdbarhedsvurdering forbedres altså med ca. 60 mia. kr. fra -25 mia. kr. til +34½ mia. kr. alene, hvis Vismændene ændrer fire af sine antagelser på linje med dem, som Finansministeriet anvender. Det fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Finanspolitikens holdbarhed		
	Pct. af BNP	Mia. kr.
Holdbarhed i DØRs forårsrapport 2010	-1,4	-25
Korrigeret for:		
VKO's Genopretningspakke vedtaget efter Vismandsrapportens redaktionsafslutning.	0,6	10½
Skattestop til 2019 i stedet for til 2100	0,9	15½
Offentlig investering på 1,9 pct. af BNP som i KP09 modsat 2,3 pct. af BNP i DØRs forårsrapport	0,4	7
Offentlig forbrugsvækst kobles med produktivitet	1,5	26½
Holdbarhed i korrigeret DØR-forløb for afvigelser fra standard Finansministerielle antagelser	2,0	34½

Kilde: AE.

DØRs reformforslag

DØR skriver på side 23, at finanspolitikken som minimum skal være overholdbar med 1,6 pct. af BNP for samtidigt at sikre en troværdig tidsprofil for den offentlige saldo. Det vil samlet set kræve en styrkelse af holdbarheden på 3 pct. af BNP (dvs. fra -1,4 pct. af BNP til +1,6 pct. af BNP).

Det vil Vismændene sikre ved:

1. Nedbringe det offentlige forbrug som andel af BNP (evt. ved 10 års nulvækst). Styrker holdbarheden med 1½ pct. af BNP svarende til 25 mia. kr.
2. Reduktion af efterlønsperioden til 3 år. Det styrker holdbarhed med 0,5 pct. af BNP svarende til 9 mia. kr.
3. Reduktion af dagpengeperioden til 2 år med mulighed for forlængelse ved lavkonjunktur. Det skal styrke holdbarhed med 0,3 pct. af BNP svarende til 5-6 mia. kr.
4. Ophævelse af skattestoppet fra 2012. Styrker holdbarheden med 0,3 pct. af BNP svarende til 5 mia. kr. sammenlignet med et forløb, hvor skattestoppet ophæves fra 2021 (eller styrker

holdbarheden med 21 mia. kr. i forhold til et forløb, hvor skattestoppet fortsætter til uendeligt, som Vismændene antager).

AE er enige i, at der ikke er finansiering til at fortsætte det nuværende rekordhøje offentlige forbrugsniveau. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at udgiftsskredet primært skyldes krisen og BNP-faldet og kun i mindre grad skyldes en offentlig forbrugsfest, hvilket AE har analyseret. Derfor er det også naturligt at det er via øget vækst/BNP, at den offentlige forbrugskvote reduceres. AE har da også bemærket, at Vismændene på side 171 i fodnoten skriver: *"Alternativet til lavere offentlig forbrugsvækst kan en strukturel timeproduktivtetsvækst på 2¼ pct. om året (i stedet for 1½ pct. som forudsat i den mellemfristede fremskrivning) reducere udgifterne til offentligt forbrug til ca. 27 pct. i 2020."*

AE har også bemærket, at Vismændene på side 193 skriver:

"Nulvækst i offentligt forbrug opleves som en forringelse...Det ville imidlertid også betyde, at standarden i det offentliges serviceydelser gradvis blev ringere og ringere i forhold til tilsvarende ydelser i den private sektor. Sådant en udvikling ville af de fleste formodentlig opfattes som en reel forringelse af det offentliges serviceniveau." Og på side 170 skriver: *"Realvækst som i 2015-planen i stedet for nulvækst i det offentlige forbrug i 2011-13 vil op 15.000 færre personer blive arbejdsløse"*. Det er helt på linje med AE.

AE er også enig i, at der er behov for reformer, der kan styrke den finanspolitiske holdbarhed med i størrelsesorden 15 mia. kr. AE mener dog, at der er andre veje end at lade efterlønsmodtagere og langtidsledige holde for alene. AE anbefaler reformer i form af øget arbejdstid, hurtigere gennem uddannelse og et øget uddannelsesniveau. AE bemærker, at en afskaffelse af efterlønnen ifølge Vismændenes tabel på side 186 vil betyde, at en person, der er født i 2002 (dvs. en 8-årig), tidligst kan gå på pension som 73-årig med den stigning i folkepensionsalderen, der er vedtaget i forbindelse med velfærdsaftalen fra 2006.

Det bemærkes endvidere, at fremrykning af velfærdsaftalen fra 2019 til 2013 kun forbedrer holdbarheden med 0,1 pct. af BNP svarende til 1¼ mia. kr. ifølge Vismænds-rapporten på side 253. Det er en væsentlig mindre virkning af fremrykning af velfærdsaftalen, end Arbejdsmarkedskommissionen kom frem til. I Arbejdsmarkedskommissionens endelige rapport på side 19 fremgår det, at *"Kommissionen foreslår som et muligt alternativ, at de planlagte forhøjelser af efterløns- og folkepensionsalderen fremrykkes fra 2019 til 2011...De offentlige finanser styrkes varigt med 5 mia. kr."*

AE er enig i, at de sidste rester af skattestoppet – nemlig det mest skadelige nominelle skattestop – bør afskaffes.

De historiske erfaringer med overholdbarhed/"sikkerhedspuljen" og troværdigheden i, at politikerne kan holde fingrene væk fra en sådan, gør, at det vil være langt mere raffineret at løse troværdigheden af det mange års underskud ved at fremrykke beskatningen af pensioner fra udbetalings- til indbetalings- til indbetalingspunktet.

Præmis for opstramning i 2011 er ændret efter Vismænd afsluttede redaktionen

På side 127 står der, at "Hvis der besluttes vidtgående reformer allerede i år... vil behovet for at påbegynde en konsolidering af finanspolitikken allerede i 2011 blive reduceret". Det er efter Vismændene afsluttede redaktionen af forårsrapporten vedtaget, at forkorte dagpengeperioden fra 4 til 2 år. Det bør tale for, at Vismændene mener, at finanspolitikken ikke længere i samme grad behøver at starte konsolideringen allerede fra 2011. Det skal påpeges, at EU-proceduren for uforholdsmæssige store underskud ikke indeholder krav om, hvordan stramningerne fordeles over årene, hvilket fremgår af Finansministeriets Konvergensprogram 2009, februar 2010 på side 8.

Det er overraskende, at Vismændene i forårsrapporten 2010 fokuserer ensidigt på risikoen fra de finansielle markeder reagerer og glemmer Vismændenes og AEs pointe om, at der også er en risiko for, at ledigheden bider sig fast på et for højt niveau og arbejdsstyrken på et for lavt niveau. Nedenfor er et udpluk fra tre DØR-kommentarer det seneste halve år, der illustrerer en ny retning i Vismændenes fokus, når Vismændene anbefaler en konsolidering på linje med regeringens Konvergensprogram.

Formandskabet skrev således indledningsvist en kommentar i Information den 3. december 2009 om finanspolitikken for 2010 (ikke 2011) (se <http://www.dors.dk/sw7160.asp>)

"Finanslovsaftalen for 2010 puster kun lidt ekstra liv i dansk økonomi. Frygten for store underskud bør ikke stå i vejen for en noget større saltvandsindsprøjtning"

Og Formandskabets kommentar afsluttes med: "Vi anbefaler en tostrengt strategi: Finanspolitiske lemper, der reducerer arbejdsløsheden sammen med strukturreformer, der sikrer den langsigtede finanspolitiske holdbarhed. Reformerne vil skabe troværdighed omkring finanspolitikken, og det giver større råderum til at stimulere økonomien på kort sigt."

Formandskabet skrev i Børsen den 21. januar 2010 en kommentar med titlen "Vedtag reformer nu og undgå uheldig stramning" (se: <http://www.dors.dk/sw7271.asp>)

"I 2010 og 2011 forventes underskuddene på det offentlige budget at ligge mærkbart over Vækst- og Stabilitetspagtens grænse for underskud på 3 pct. af BNP. Dette kan føre til et pålæg fra EU om kortsigtede forbedringer af saldoen. I en situation med høj ledighed er det mere attraktivt at gennemføre de strukturreformer, som vi alligevel på et tidspunkt bliver nødt til at gennemføre, end at foretage kortsigtede finanspolitiske stramninger... Vi har derfor længe anbefalet, at strukturreformer blev brugt til at understøtte en relativt kraftig kortsigtet stimulanspolitik. Vi er nu måske på vej til en situation, hvor strukturreformer er en nødvendig forudsætning for at undgå deciderede finanspolitiske stramninger på et tidspunkt, hvor der ud fra et konjunktursynspunkt er brug for det modsatte."

Formandskabet skrev i en artikel på Altinget den 21. januar 2010 en kommentar med titlen "Risiko for at krisen giver lavere arbejdsstyrke" (se: <http://www.dors.dk/sw7297.asp>) at en "risiko er, at stigningen i arbejdsløsheden betyder, at en del af dem, der mister deres job, ikke får fodfæste på arbejdsmarkedet igen igennem en længere periode. Det kan ske i form af, at den såkaldte strukturelle ledighed stiger".